

BIOGRAFIA

Francesc Masclans i Girvès

Oriol de Bolòs

Breu semblança biogràfica

Francesc Masclans i Girvès va néixer a Sants (Barcelona) el dia 4 de març de 1905, fill del farmacèutic Esteve Masclans i Pasqual, procedent de Caldes de Montbui, i Maria Girvès i Goze, natural d'Oceja (Alta Cerdanya). Tant el pare com la mare eren molt sensibles a la música i n'havien estudiat. Esteve Masclans va ésser un dels primers presidents de l'orfeó de Sants, en el qual ara es conserven algunes de les seves composicions.

En els estudis d'infantesa i de batxillerat Francesc Masclans tingué, entre altres, com a companys i amics Ramon Aramon i Joan Coromines, després lingüistes eminents; ell, però es va inclinar cap a ésser naturalista. Morta, força jove, la seva mare, a casa seva el van encaminar a fer estudis de magisteri. De tota manera no va trigar gaire a relacionar-se amb la Institució Catalana d'Història Natural: inicialment interessat pels estudis geològics, dirigit per Josep Ramon Bataller; per l'entomologia, en la qual fou orientat per Francesc Español, i, sobretot, per la botànica, encaminat pel Dr. Pius Font i Quer.

L'any 1927 va passar a ocupar la primera plaça de mestre, la del poblet de les Esglésies, al Pallars Jussà. L'any 1931 va retornar a Barcelona, a fer de mestre en el grup escolar Lluís Vives, del Patronat escolar de Barcelona. L'any 1932 es va casar amb Serafina Aleu i Borrell, nascuda a Salàs (Pallars Jussà) i també mestra.

La família Masclans, de pares i dos fills menuts, una nena i un nen, va sofrir un gran cop amb el començament de la dictadura franquista l'any 1939. Francesc Masclans, acusat de catalanisme, fou tramès, com a mestre sense sou, a Fresnedo, un poblet de prop de Ponferrada, vora de Portugal. La mare i la mainada s'hagueren de mantenir a Barcelona en un temps molt difícil, només amb la petita remuneració del treball de Serafina Aleu.

L'any 1941 Francesc Masclans finalment va poder retornar a casa seva, a Barcelona, i a reprendre la funció normal com a mestre, primer en el grup escolar Jacint Verdaguer, després una altra vegada en el grup Lluís Vives, en el qual va treballar fins a la jubilació, l'any 1967.

La nova època que començà Francesc Masclans en tornar a Barcelona fou molt diferent del període que s'acabà l'any 1939. En el temps de la joventut i, sobretot, en el de la república i de l'autonomia catalana, si bé ja tenia un fort interès per la natura i, en primer lloc, per la botànica, es dedicava de ple a l'ensenyament i a aprofundir el coneixement de la teoria pedagògica i dels mètodes d'educació; era el temps en el qual va publicar el llibre *Com s'educa un infant en la llar*. En la segona part de la seva vida, trobant-se sovint impossibilitat d'aplicar els criteris pedagògics que considerava bons, complia correctament, com era necessari, la funció de mestre, però quan era fora de l'escola dedicava la major part dels esforços a la recerca científica, ja

Francesc Masclans en una excursió botànica de la Institució Catalana d'Història Natural cap a l'any 1950. D'esquerra a dreta s'identifiquen: Pere Montserrat, Prudencí Seró, Josep Vives, Oriol de Bolòs, Montserrat Ubach, Pius Font i Quer, Emili Batalla, Francesc Masclans, Antoni de Bolòs.

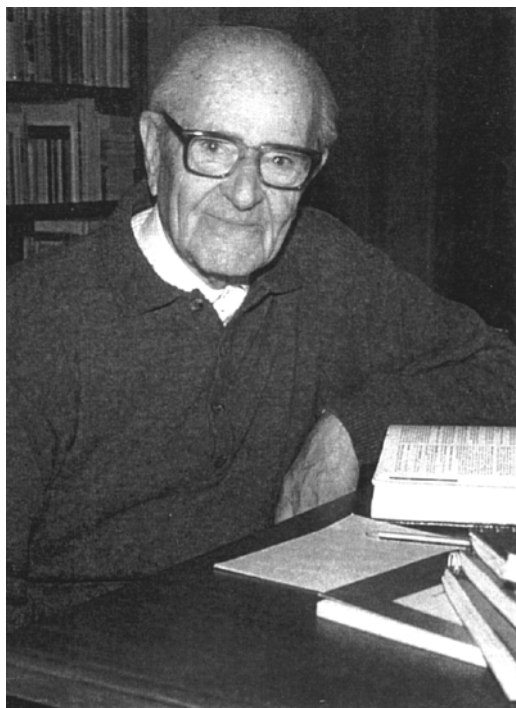
decidit completament per la botànica. Va dirigir el treball científic en dos camins: d'una banda la florística, és a dir l'estudi de la participació dels vegetals vasculars en la biodiversitat; de l'altre el treball, també important, d'aprendre la terminologia que emprava el poble dels Països Catalans per a denominar les plantes. En l'estudi de la flora va tenir en compte els consells del Dr. Font i Quer, que considerava que la part meridional i occidental de Catalunya no era tan ben coneguda com la del nord-est. En les seves exploracions, Francesc Masclans, va anar acompanyat moltes vegades per un bon amic, Emili Batalla i Xatruch, un botànic amateur entusiasta i incansable. Tots dos van participar en l'elaboració de la flora local de la conca del Gaià (1950) i, més tard, del catàleg de la flora de les muntanyes de Prades. Altres estudis florís-

tics i de vegetació foren fets per Masclans sol.

Els resultats de la recerca de dades sobre els noms de les plantes també van ésser molt valuosos. Podem dir que, si prescindim dels noms fets conèixer més o menys esporàdicament pels botànics anteriors, amb l'obra de Masclans comencen els estudis etnobotànics seriosos als Països Catalans. L'obra feta rebé l'any 1952 el premi Prat de la Riba de l'Institut d'Estudis Catalans.

Però l'esperit pedagògic de Francesc Masclans no s'acabà mai ben bé i es manifestà plenament en l'elaboració de llibres educatius per a fer que la gent del poble aprengui de distingir les espècies d'arbres i d'arbusts i lianes de la nostra terra. Les guies per a conèixer aquests vegetals tingueren un èxit extraordinari, i hom n'ha hagut de publicar moltes edicions.

Francesc Masclans va tenir el cap ben clar

Francesc Masclans a l'edat de noranta anys.

fins al final de la vida, pocs dies abans de fer noranta-cinc anys. Encara en els darrers temps pensava compondre altres guies per millorar el coneixement de la natura per a la gent que en té interès, cada vegada més nombrosa. No ha pogut dur a terme aquest últims projectes, però no podem oblidar allò que, de vegades havent de vèncer dificultats considerables, ha realitzat i que ha estat un element important per a elevar la cultura científica i l'interès per la natura del nostre poble.

Bibliografia de Francesc Masclans

1930. *Com s'educa un infant en la llar*. Publ. Orfeó de Sants. 66 p. Barcelona
1934. Estudi anecdòtic de la cuca de llum. *Butll. dels Mestres*. 109: 166-168. Barcelona
1947. *Notes folklòriques (lo que pueden las serpien-*

- tes)*. Club Montañés. Barcelona. 324-326.
1948. La Virgen Santísima en los nombres populares de la plantas. *Estudios*: 237-250, Madrid
1949. Aspecte general de la vegetació en la conca del Gaià. *Butll. Inst. Cat. Hist. Nat.*, 37: 79-83.
1950. (en col·laboració amb E. Batalla). Catálogo de las plantas observadas en la cuenca del Gaià. Tarragona. *Collect. Bot. Barcelona II*: 343-429.
1951. Dos bosques caducifolios de Tarragona. *Rev. Ibérica*, 214: 107-110. Barcelona
1954. Els noms vulgars de les plantes a les terres catalanes. *IEC, Arx. Sec. Ciències*, 23: 1-255. Barcelona.
1955. (en col·laboració amb O. de Bolòs). La vegetación de los arrozales de la región mediterránea. *Collect. Bot. Barcelona*, 4: 415-434.
1958. *Guia per a conèixer els arbres*. Centre Excursionista de Catalunya. Montbl.-Mart. 10a ed.: actualitzada el 1990
1961. Contribució a l'estudi del gènere Rosa a les terres catalanes. *Miscel. Fontserè*: 277-290. Barcelona.
1963. *Guia per a conèixer els arbusts i les lianes*. Centre Excursionista de Catalunya. Montbl.-Mart. 8a. ed. 1990
1964.-1972 (en col·laboració amb E. Batalla). Flora de los montes de Prades. *Collect. Bot. Barcelona*. VI-VIII
1965. L'excursionisme i la vegetació. *Enciclop. de*

BIOGRAFIA

- l'excursionista II*: 381-444. Ed. Dalmau, Barcelona
1966. Flora del Segrià i de l'Urgell, a la plana occidental catalana. *IEC, Arx. Sec. Ciències*, 30: 1-250. Barcelona
1968. El género *Coris* en la región mediterránea occidental. *Collect. Bot.Barcelona*, 7: 749-759.
1975. Els noms catalans dels bolets (Ordre dels agaricals). *IEC, Arx. Sec. Ciències*, 54: 1-83.
1980. Comentari sobre els noms dels bolets. *Miscel. Aramon i Serra*, 2: 323-333. Barcelona.
1981. Emili Batalla i Xatruch (1889-1979). *Collect. Bot.Barcelona*, 12: 182.
1981. *Els noms de les plantes als Països Catalans*. Centre Excursionista de Catalunya. Ed. Montbl.-Mart. 290 p. Barcelona.